

„През последните няколко години имах неприятното усещане, че някой или нещо човърка в мозъка ми, като пренаглежда невронните връзки и пре-

чете дълги текстове в проза, а сега умът ми се затруднява дори при диагонален прочит на няколко страници. Като писател Кар е сред първите, които приветстват чудесата на Google - мигновените резултати, информационните потоци и неограничените хипервръзки. Но вече се замисля за цената, която плащаме за това.

ко (супербързо), да изгледат всички филми, да чуят всяка по-яка банда, да поддържат контакт с всеки, когото някога са познавали... Те живеят, за да умножават своите възможности. Те ненавиждат затварянето в себе си... искат да имат по осем курса на семестър, повечето избрани случайно, да учат по един семестър в чужбина в три различни колежа и да се свържат с всеки наглед приятен човек, който има страница във Фейсбук.”² Едмъндсън твърди, че ползи-

чнът, по който се ориентират душата и умът ни, определя насоката на целия ни живот. Lex orandi, lex credendi, lex vivendi е аксиома на ранното християнство, която синтезира убеждението, че правилата на поклонението определят как вярваме и как живеем. С други думи тенденциите при поклонението ни (каквото и да е това, на което най-посветено се отдаваме) определят начина, по който вярваме, а оттам и начина, по който живеем. В една културна екосистема,

където се покланяме най-вече пред изборите и възможностите, където стойността на голямото многообразие е изместила стойността на нераздвоеното сърце, е разбираемо защо днес сме буквално и метафорично навсякъде - мисловно, духовно и дори телесно, - в състояние на постоянно търсене на нови възможности.

молят, определят не само действителните им вярвания, а и целия им живот.

Същото важи днес за нашия живот, независимо от обекта на поклонение, който сме избрали. Онова, към което е насочена същността на нашето сърце, душа, ум и сила, отразява и едновременно формира живота ни. Ние несъмнено живеем във време, когато най-важната Божия заповед се изпълнява много трудно, защото съсредоточаването на нашите сърца, умове и души върху едно нещо е предизвикателство, което постоянно се сблъсква с парад от възможности и всяка от тях привлича крещящо вниманието ни. Но Бог, Който копнее да ни приближи, чиято ръка не се е скъсила, че да не може да ни спаси (дори от нас самите), нито ухото Му е оглушало, че да не може да чува, е един и същ вчера и днес. Нещо повече, разпиляната душа не е рожба на епохата на Google. Още блажени Августин определя своята душа като ”твърде тясна”, за да влезе Бог в нея. Той се моли Бог да я разшири, като в същото време осъзнава и нуждата да бъде очистена. „Ти палиш у човека радостта да Те прославя - се моли той - за това, че си ни създал за Тебе, и неспокойно е сърцето ни, докато не намери в Тебе покой.”⁴

Естествено, подобна радост в поклонението е малко вероятна, ако познаваме Бога само като една от многото възможности в мрежа от действия и забавления, която постоянно и безкрайно се разширява. Ако вярата е просто част от живота, тя се е превърнала дотолкова във ”възможност за избор”, колкото е кликването на поредната хипервръзка или диагоналния прочит на поредния текст. Тези обаче, които се обръщат изцяло и напълно към Бога, за Когото всичко е възможно, откриват най-вече отмора, съсредоточаване, мъдрост, което е истинска възможност за тяхната душа.

Както се покланяме, така ще живеем.

ДЖИЛ
КАРАТИНУ

Тесен е домът на душата ми, за да влезеш в нея. Разшири го! Порутен е. Въздигни го! Блажени Августин

Марк Едмъндсън, преподавател по английски език, също се опитва да обясни съвременната културна екосистема и по-точно какъв ум, душа и взаимоотношения поражда тя. В статията си за сп. ”Хроника на висшето образование” той описва ненаситния глад на своите студенти за живота около тях: „Те искат да учат, да пътуват, да намират все повече и повече приятели, да четат всич-

те за това поколение, което изживява толкова сгъстено възможностите в живота си, всъщност увреждат ума. Такъв ум ненаситно търси все по-голямо разнообразие. За повечето от тези млади хора максималното удовлетворение вече не е „моментът на завършека”, когато човек приключва успешно някакво начинание, а по-скоро „моментът, в който възможностите са максимално големи и всичко обещава да бъде „на макс.”

Lex orandi, lex credendi, lex vivendi³ Според тази латинска сентенция на-

Първите християни, приели сентенцията Lex orandi, lex credendi, lex vivendi, са я следвали с мисълта за Христос. Те са осъзнавали, че единствено Божият Син може да бъде обект на поклонение, защото само Той е способен да успокои техните неспокойни души. Ранната църква се ръководи от този принцип още преди да бъде написана дори една изповед на вярата. Тогава тя ясно е разбирала, че същността на богословието произтича от характера на поклонението, благодарението и молитвата. Ранните християни са знаели, че начинът, по който се покланят на Бога, и нещата, които казват, когато се

програмира паметта ми. Умът ми не отслабва, доколкото мога да преценя, но се променя.”¹

Така започва есето на Никълъс Кар ”Прави ли ни Google глупави?”. Там авторът описва как се преобръщат неговите мисловни модели, как е можел да

¹ Carr, N. Is Google Making Us Stupid? - Atlantic, July/August 2008. [http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2008/07/is-google-making-us-stupid/6868]

² Edmundson, M. Dwelling in Possibilities - The Chronicle of Higher Education, Vol. 54, №27, p. B7.

³ Lex orandi, lex credendi, lex vivendi (лат.) - Правилата, по които се молим, са правилата, по които вярваме, и правилата, по които живеем. Б.пр.

⁴ Аврелий Августин. Изповеди. С., 1993, с. 9.